

Jan (Hony) Květ – 80 let

Další decenium v životě významného přírodovědce, botanika a ekologa RNDr. Jana Květa, CSc., uplynulo v plném nasazení na poli vědecko-výzkumném a učitelském (Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích) i organizačním, a to nejen v České republice, ale také v zahraničí. V letech 2003–13 jubilant publikoval (ať již sám, nebo jako spoluautor) celkem 56 prací (knih a článků). Informace a výběr bibliografie J. Květa najde čtenář v článcích M. Rychnovské (k šedesátinám; *Preslia* 1993, 65: 363–369) a J. Pokorného a H. Čížkové (k sedmdesátinám; *Živa* 2003, 4: L). Také při současném Honyho jubileu shrme jeho podstatná životní data.

Jan Květ se narodil 26. srpna 1933 v Praze. V r. 1951 maturoval na Akademickém gymnáziu v Praze, kam přešel na poslední ročník po zrušení Jiráskova gymnázia, jehož žákem byl od r. 1943. Po maturitě byl přijat na Přírodovědeckou fakultu UK v Praze, rozdělenou na menší fakulty o rok později. V únoru 1956 tedy promoval na Biologické fakultě po státnici z oboru botanika, specializace anatomie a fyziologie rostlin. Ve své diplomové práci se zabýval biologickým působením extraktu z rašeliníku (*Sphagnum*) na růst řas. V únoru 1956 byl také přijat do Geobotanické laboratoře Československé akademie věd v Průhoně jako asistent vedoucího Rudolfa Mikyšky. Postupně pracoval v Ekologickém oddělení Botanického ústavu ČSAV (vznikl z Geobotanické laboratoře ČSAV v r. 1962) v Brně v letech 1964–72 a v Hydrobotanickém oddělení, resp. Úseku ekologie rostlin téhož ústavu v Třeboni (1973–2002). V letech 1962–63 absolvoval čtrnáctiměsíční studijní pobyt na Oxfordské univerzitě ve Velké Británii jako sti-

pendista Britské rady, kde si prohloubil praktické znalosti produkční ekologie rostlin. Kandidátskou práci z oboru botanika na téma produktivity lesního bylinného patra obhájil v r. 1964. V letech 1965–74 kromě výzkumné práce vykonával funkci zastupujícího vědeckého koordinátora podsekcce pro fotosyntetickou produkci rostlin v sekci produkčních procesů Mezinárodního biologického programu (International Biological Programme – IBP, viz *Živa* 2012, 2: XXXIII–XXXIV). V r. 1970 vzal na sebe koordinaci nově založené pracovní skupiny IBP pro výzkum mokřadů.

Dále pak v letech 1976–90 vedl pracovní skupinu pro výzkum makrofyt v Hydrobotanickém oddělení BÚ ČSAV (nyní Úsek ekologie rostlin BÚ AV ČR, v. v. i.) v Třeboni. Mokřadní skupina IBP, založená z československé, rumunské a polské iniciativy, nyní působí při mezinárodní asociaci pro ekologii INTECOL (International Association for Ecology) a každé čtyři roky pořádá mezinárodní konference o mokřadech. V pořadí druhá (v červnu 1984) byla hlavně díky Honyho iniciativě svěřena treboňskému pracovišti Botanického ústavu. Konference se konala v lázeňském domě Aurora za účasti asi 150 odborníků, z nichž 122 bylo zahraničních (mezi nimi 22 z USA). Mokřadní výzkum na Treboňsku byl v 70. letech zařazen z podnětu Dagmar Dykyjové (*Živa* 2009, 3: XXXVII) a Jana Květa do československého podílu na programu UNESCO Člověk a biosféra (Man and Biosphere – MaB) a dodnes v něm pokračuje výzkumem v biosférické rezervaci Treboňsko a na lokalitách zařazených na seznam Ramsarské úmluvy o ochraně mokřadů Treboňské rybníky a Treboňská rašeliníště, za trvalí účasti J. Květa.

Při „sametové revoluci“ r. 1989 se Jan Květ zapojil do politického dění, nejprve jako předseda stávkového výboru na treboňském pracovišti. V letech 1990–92 se stal poslancem první svobodně zvolené České národní rady (ČNR) za jihočeské Občanské fórum. V ČNR byl velmi činný ve výboru pro životní prostředí a urbanismus a v komisi pro vědu. Mimo jiné soustavně spolupracoval na přípravě dosud velmi progresivního zákona č. 114/92 Sb., na ochranu přírody a krajiny. Jako zpravodaj se účastnil tvorby zákona o hodnocení vlivu lidských činností na životní prostředí (EIA – Environmental Impact Assessment). Po skončení svého mandátu v ČNR se v letech 1994–2000 zapojil do komunální politiky jako člen zastupitelstva města Třeboně a působil (několik let též jako předseda) v komisi pro ekologii a životní prostředí Rady města Třeboně. V letech 1990–91 stál u zrodu Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, zvláště její Biologické (nyní Přírodovědecké) fakulty, na níž (spolu se Zemědělskou a po nějaký čas i Teologickou fakultou) dosud působí. Během období let 1991–97 zastupoval v první Akreditační komisi vlády ČR pro vysoké školy biologické obory. Od r. 1993 byl po několik let členem Vědecké rady Akademie věd. Od r. 1993 působil v Českém národním komitétu pro program MaB a v letech 1997–2009 mu předsedal. Stále se přitom účastnil výzkumu mokřadů, zejména na jihu Čech a Moravy, a také horských luk na Šumavě. Jan Květ se též podílí na výuce a výzkumu jak na katedře biologie ekosystémů PřF Jihočeské univerzity, tak v Centru výzkumu globální

1 Jan Květ s rektorem Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích prof. Liborem Grubhoffem při udílení čestného doktorátu této univerzity. Foto z archivu JU v Českých Budějovicích

2 Se studenty Jihočeské univerzity během terénního cvičení na mokřadech. Foto Š. Husák

změny AV ČR, v. v. i., v Českých Budějovicích. Na svém původním pracovišti, Úseku ekologie rostlin v Třeboni je stále vítaným hostem.

V letech 1991–2006 organizoval spolupráci s dolnorakouským příhraničním regionem Waldviertel (Lesní čtvrť), zejména v oblasti obnovitelných energetických zdrojů. Stále pomáhá udržovat partnerské vztahy Třeboně s městem Schrems, vzešlé ze smlouvy (1987) o spolupráci třeboňského pracoviště BÚ ČSAV se schremskou Ekologickou stanicí Waldviertel. V r. 1997 zvolila J. Květa Rakouská akademie věd svým dopisujícím členem. Jan je také nositelem domácích i zahraničních ocenění. Jedním z prvních (1973) byla Cena ČSAV (s M. Rychnovskou, J. Pelikánem a spolupracovníky) za výsledky ekosystémového výzkumu hydrosérie luk a rybníčních pobřežních mokřadů na jižní Moravě, v projektech IBP. V r. 2001 získal společně s D. Dykyjovou doživotní členství v mezinárodní Society of Wetland Scientists a vyznamenání International Fellowship Award. V r. 2002 byl zvolen členem Učené

společnosti České republiky. K významným patří i čestné uznání Recognition of Excellence (2008), udělené řídicím výborem Ramsarské úmluvy za celoživotní přínos ke studiu a ochraně mokřadů. V letošním roce mu jeho mateřská Jihočeská univerzita udělila titul *doctor honoris causa* a předseda Akademie věd ČR prof. Jiří Drahoš mu předal čestnou oborovou medaili Gregora Johanna Mendela za zásluhy v biologických vědách.

Již ve svých 17 letech se Hony stal členem Československé (od r. 1993 České) botanické společnosti. Nyní je též čestným členem Slovenské ekologické společnosti, České limnologické společnosti a zasloužilým členem Slovenské botanické společnosti; po delší dobu působí v čestné radě Českého svazu ochránců přírody, jehož třeboňskou základní organizaci řídil v 80. a 90. letech.

Jan Květ měl od počátku několik atributů, které získal především v rodině, v níž vyrůstal, a díky dobrým školám, své křesťanské víře a skautingu, jejichž ideály vyznával po celý život. V 50. letech se po-

dílel na vedení turistického oddílu mládeže, založeného v mezích tehdejších možností na skautských zásadách. Pro práci mu byla užitečná jeho jazyková erudice. Na gymnáziu si osvojil základy latiny a řečtiny, mluví a píše anglicky, německy, rusky a v dospělosti se naučil základy francouzštiny, polštiny a španělštiny. Vždy byl a je neobyčejně přátelský a ochotný pomoci. Za více než půl století svého působení ve vědě se Jan Květ, řečený Hony, zapsal do srdcí stovek lidí, kteří s ním přišli do styku u nás i jinde ve světě. Působil na ně nejen svými odbornými znalostmi, ale i laskavým a chápavým přístupem, který lidi spojuje. Připomeňme ještě, že žije již téměř 48 let ve šťastném manželství s paní Radkou, která je také zárukou jejich pevného zázemí rodinného i pracovního. Mají dcery Terezu a Helenu a doposud 6 vnoučat.

Milý Hony, děkujeme Ti za vše, čím jsi nám vždy byl, a přejeme Ti zdraví a pohodu do mnoha dalších let.

K blahopřání se připojuje také redakční rada a redakce Živý.

Miloš Anděra

Pan Preparátor – Vilém Borůvka – osmdesátiletý

Velké písmeno u slova Preparátor v nadpisu článku není pravopisnou chybou, ale záměrným vyjádřením velkého respektu ke zkušenostem, dovednosti a zaujetí pro práci, které doprovázejí životní dráhu Viléma Borůvky, dlouholetého preparátora Slezského zemského muzea v Opavě a nepřehlédnutelné postavy slezské přírodovědy vůbec. A jestliže se jmenovaný v závěru loňského roku dožil významného životního jubilea, zaslouží si obdiv dvojnásobný.

Jubilantova životní dráha se začala odvíjet 18. prosince 1932 ve východočeské Chotěboři. Po absolvování základní školy odešel do Prahy, kde dokončil měšťanku a jeden ročník studijní nadstavby. V mládí ho zájem o přírodu a zoologii přivedl do dílny významného chotěbořského preparátora Jaroslava Steigerwalda, a tak nepřekvapuje, že už během pražských studií si domluvil první zaměstnání u majitele známé firmy s přírodninami Karla Pfliegera, kde se věnoval hlavně preparaci entomo-

logického materiálu. Současně navštěvoval odbornou výtvarnou školu (1947–50), aby získal poznatky z kreslení a modelování. Docházel také do preparátorských dílen Národního muzea v Praze a jednu chvíli zvažoval, zda zde nezůstane natrvalo.

Nakonec svou životní cestu skutečně spojil s muzejním prostředím, ale v Opavě, kde nastoupil 1. září 1950 jako preparátor do Slezského zemského muzea, jemuž zůstal věrný dodnes. Už jenom úctyhodných 63 let strávených na jednom pracovišti, navíc v plném „nasazení“, je v dnešní době úkazem mimořádným. Pro toho, kdo Viléma Borůvku blíže zná, to však není velké překvapení, neboť zaujetí a entuziasmus pro muzejní práci mu může závidět leckterý z jeho vrstevníků i mladších následovníků. Již pět let po nástupu do Opavy měl za sebou první větší dílo – značný podíl na stále přírodovědné expozici O vývoji přírody a společnosti ve Slezsku a Severní Moravě (1955), která byla nahrazena novou verzí až v r. 1981 (Vývoj přírody a společnosti v Severomoravském kraji). Je třeba si uvědomit, že V. Borůvka začínal téměř z ničeho, neboť ve válku dosti postižené Opavě byly původní muzejní sbírky skoro zničeny. A tak nejen preparoval, ale sám sbíral v terénu a organizoval sběry ze škol a mysliveckých sdružení. Stejně tak se zcela přirozeně s plným úsilím zapojil do přípravy nedávno otevřené expozice Slezsko (2012) v historické budově muzea.

Zatímco renomé vědců a badatelů dokumentují obsáhlé bibliografické přehledy publikací, v případě Viléma Borůvky to jsou desetitisíce (ano, to není chyba, číslo je správné) preparátů obratlovců a různých bezobratlých živočichů. Mimořádný profesní záběr dokládá skutečnost, že z jeho rukou nevycházejí jen dermoplasty

1 Vilém Borůvka při preparaci jelena evropského (*Cervus elaphus*) pro současnou přírodovědnou expozici Slezského zemského muzea v Opavě. Foto P. Petr

